

DE SCHAKEL

Kwartaaluitgave van de Stichting Genootschap Engelandvaarders

"GIJ ZIJT DE SCHAKEL TUSSEN HEN, DIE THUIS BLEVEN, EN MIJ"

KONINGIN WILHELMINA

STICHTING GENOOTSCHAP ENGELANDVAARDERS

BESCHERMHEER ZIJNE KONINKLIJKE HOOGHEID PRINS BERNHARD DER NEDERLANDEN

Kwartaaluitgave van de Stichting Genootschap Engelandvaarders
April 2002 - 23e Jaargang, nr. 93

BESTUUR:

Ere-Voorzitter

F.Th. Dijkmeester St. Andriesstraat 61 3811 HT Amersfoort 033 - 472 69 57

Voorzitter

R.W. Hemmes Thorbeckelaan 74 2564 BS Den Haag Telefoon en fax
070 - 368 35 66

Secretaris

Mevr. M.E.F. Borel Rinkes Cees Laseurlaan 279 2597 GG Den Haag Telefoon en fax
070 - 324 04 47

Penningmeester

Ch.H. Bartelings Thomas Jeffersonlaan 58 2285 BB Rijswijk Telefoon en fax
070 - 394 14 67

LEDEN:

R.A. Grisnigt Canadalaan 25 4631 NT Hoogerheide 0164 - 61 34 15

R.M. ten Broek Burg. de Villeneuve-
singel 30 3055 AP Rotterdam 010 - 422 39 14

Fred M. Beukers Louise de Colignylaan 448 3062 HN Rotterdam 010 - 452 79 29

J.A. Bakker, Evenementencommissie Zeekant 92g 2586 JB Den Haag Telefoon en fax
070 - 354 02 45

J. de Mos, Evenementencommissie Marjorystraat 25 3151 SK Hoek v. Holland 0174 - 38 21 83

H.J.M. Brinkman Jacob Mulderweg 26 2597 BS Den Haag Telefoon en fax
070 - 354 31 73

REDACTIE DE SCHAKEL

H.J.M. Brinkman Jacob Mulderweg 26 2597 BS Den Haag Telefoon en fax
070 - 354 31 73

Redactiecommissie

H.J.M. Brinkman, Ch.H. Bartelings, Mevr. M.E.F. Borel Rinkes

Stichting Genootschap Engelandvaarders:

Postbank: 35 95 00

Bank : 54.55.46.826

ABN-AMRO bank - Rijswijk

Het volgende nummer verschijnt in juli 2002.

Gaarne hiervoor bestemde kopij inzenden vóór 1 juni 2002.

ISSN 1382-8207

Er gebeurt elke maand wel iets bijzonders in Nederland, maar februari spande de kroon. Wat was het huwelijk van onze Kroonprins met (nu) Prinses Maxima een geweldig feest. In de eerste plaats natuurlijk voor bruid en bruidegom, maar ook een feest voor ons om het op de televisie van zo nabij mee te mogen maken. Een voortreffelijk geredigeerde uitzending zonder incidenten. Wij wensen ons Prinselijk Paar, zoals wij al eerder deden, samen een langdurige gelukkige toekomst toe.

De maand maart begon ook al overdonderend. De uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen heeft de gevestigde orde doen duizelen. Dat er zoveel onvrede over het zittende bestuur heerst zal de politici toch te denken moeten geven. Met belangstelling volgen wij de verkiezingen in mei.

Voor die verkiezingen zien velen van ons elkaar bij het defilé voor onze Beschermheer in Wageningen op 5 mei. Vorig jaar werd dat festijn afgelast omdat het organisatiecomité de bijeenkomst van zovelen uit alle delen van ons land niet verantwoord achtte, in verband met de mond-en klauwzeercrisis. Alle aanleiding dus om deze keer dubbel ons beste beentje voor te zetten.

De herdenking van de geboortedag van Hare Majesteit Koningin Wilhelmina wordt jaarlijks georganiseerd door ons Genootschap in de nieuwe kerk in Delft op 31 augustus. De dag "Dag van het Verzet" vindt jaarlijks plaats in Ermelo op de zaterdag die het dichtsbij 31 augustus ligt. Dit jaar valt 31 augustus op een zaterdag, dus is er die dag een herdenking in Delft en één in Ermelo. Er zal door velen uit onze kring, die jaarlijks bij beide herdenkingen aanwezig waren, een keuze moeten worden gemaakt.

In ieder geval gelegenheid genoeg elkaar te treffen.
Ik kijk naar u uit.

Rudi Hemmes

Door een misverstand is de datum waarop kopij bij de redakteur in bezit moet zijn, in het januarinumnummer vermeld als 1 mei 2002. Dit had natuurlijk 1 april 2002 moeten zijn.

Gaarne zou ik allen die van plan zijn kopij te sturen dringend verzoeken zich te houden aan de richtdatum zoals onderaan de frontpagina van de Schakel is vermeld.

Een te late inzending vertraagt het drukproces en de verzending aanzienlijk zoals in vorige afleveringen het geval was. Ik doe dus een beroep op u allen de datum in acht te nemen.

HJMB

STRAATNAAM NAAR VAN NIFTRIK VERNOEMD

De gemeente Woensdrecht gaat in Putte een straat vernoemen naar de familie Van Niftrik, de grondvesters van de in het grensdorp gevestigde fabriek Kendrion/Van Niftrik.

De familie Van Niftrik wordt niet alleen vernoemd vanwege haar ondernemerswerk. De gemeente ziet het ook als een eerbetoon aan de betrokkenheid van de Van Niftriks bij het verzet tegen de Duitsers in de Tweede Wereldoorlog. De toenmalige familiepatriarch J.H. van Niftrik maakte als Ome Job samen met zijn vrouw Betty (tante Betty) en hun twee volwassen kinderen Simone en Henri deel uit van een verzetsgroep die mensen hielp te vluchten naar het niet bezette deel van Frankrijk.

IN MEMORIAM

Hendrik Letteboer

3 april 1916 - 6 januari 2002

Luitenant-Kolonel b.d. der Verbindingsdienst
Officier in de Orde van Oranje-Nassau met de Zwaarden
Bronzen Leeuw
Kruis van Verdienste
Oorlogsherinneringskruis met Gespen
Verzetsherdenkingskruis
Kings's Medal for Courage in de cause of Freedom (UK)

Henk verliet Nederland op 22 april 1942 en wist onbezet Frankrijk te bereiken. Vandaar vertrok hij per convooi op 10 juli via Bilbao naar Curaçao en via Canada naar Engeland waar hij op 17 december 1942 aankwam. Hij wilde zo snel mogelijk in actie komen en trad in dienst bij Bureau Inlichtingen (B.I.) waar hij werd opgeleid tot Geheim Agent/Radio-Telegrafist. Na een intensieve training werd hij op 23 juni 1943 boven Nederland gedropt. Vanuit zijn standplaats Amsterdam zag hij kans om in recordtijd zijn radioverbinding met B.I. – lees regering – in Londen tot stand te brengen. Na het beruchte Englandspiel was Henk de eerste agent, die in zijn eentje, gedurende 3 maanden lang, tot mijn komst in september, de verbinding tussen de belangrijkste verzetsgroepen in Nederland en B.I. in Londen onderhield. Voorwaar een uniek wapenfeit! Volgens het voormalige hoofd van B.I. was zijn verbinding goud waard. Hoewel Henk wist dat de Duitsers hem op het spoor waren, bleef hij toch op zijn post om ten koste van alles zijn verbinding met de overkant in stand te houden. Op 2 februari 1944 sloeg het noodlot toe. Door uitpeiling en domme pech werden Henk en ik gearresteerd. Na enige tijd van "einzelfhaft" werd ik naar de cel van Henk overgebracht. Toen heb ik Henk door en door leren kennen. Met zekere dood voor ogen vervallen alle pretenties. Henk straalde kalmte uit, relativerde en behield zijn gevoel voor humor. Hij was voor mij een grote steun. Met de komst van de geallieerde strijdkrachten in Noord-Brabant werden wij vanuit de bunker in kamp Vught naar Duitsland afgevoerd, waar wij uiteindelijk in verschillende concentratiekampen terecht kwamen. Vlak na de

bevrijding ontmoetten wij elkaar weer op de oprijlaan naar villa Maarheeze in Wassenaar, waar B.I. was gevestigd. Een weerzien om nooit te vergeten. Henk ging daarna naar Ceylon om deel te nemen aan de bevrijding van Nederlands-Indië. Na deze ingrijpende oorlogsjaren vervolgde Henk zijn loopbaan bij de Verbindingsdienst. Het verlies van zijn lieve vrouw Tini, die hij jarenlang liefdevol verzorgde, betekende een grote leegte in zijn leven. Persoonlijke contacten en reünies met zijn oude strijdmakkers en vrienden deden hem erg goed. Op 11 januari namen wij afscheid van Henk. Stil, in gedachten, luisterden wij naar de Last Post. Een integer, aimabel en dapper man ging heen. Zijn kinderen, kleinkinderen en vrienden zullen hem heel erg missen.

Hij moge in vrede rusten.

Bram Grisnigt

IN MEMORIAM

Nicolaas H. Conijn

11 juli 1918 - 2 januari 2002

Bronzen kruis

Ereteken voor langdurige en eervolle dienst bij de Zeemacht
Ereteken voor Orde en Vrede met Gespen

Terugkerende uit de bergen, na ontsnapt te zijn bij een aanval op een eerder convooi op 6 februari 1944, niet ver van de Spaanse grens, ontmoette ik begin maart, een tiental jolige studentikoze figuren in

Toulouse, die net uit Nederland kwamen. Ik had het niet beter kunnen treffen, want een bepaalde avonturiers-stemming zat er goed in. Daar was ook Klaas Conijn bij, opvallend door zijn lengte en zijn zwager Jan Weve, de schaker. Anecdotes te over: want als we onverwacht door een ijsskoude rivier moesten waden, riep Klaas de historische woorden "Daar gaat Conijn." Eenmaal opgesloten in het concentratiekamp van "Miranda de Ebro", probeerde hij doodleuk met een groep Spaanse diefjes de poort uit te marcheren. Die groep werd n.l. overgeplaatst. Maar net halverwege de poort stak de kampcommandant zijn hoofd uit het wachtkantoor en beval met luide stem lange Klaas, "El grande rubio Olandes" om zeer "pronto pronto" uit te treden en binnen te blijven. Grote hilariteit ook bij de Spanjolen, en de dag van El Commandante kon niet meer stuk.

Ik zag Klaas weer terug in Surabaya bij de mariniers, en later nog weer op Plein 1 in Wassenaar toen Vera, zijn vrouw nog leefde. Ik zag hen beiden het laatst in 1994 bij mijn 75ste verjaardag op het oude receptie(marine) schip de "Schorpioen" in Middelburg. Wij waren toen diep onder de indruk dat zij nog kans zag om - ondanks haar grote handicap - in 1994 naar Middelburg te komen. Klaas had een bijzondere aanstekelijke lach en we hebben altijd heel veel plezier gehad. Na het verlies van zijn vrouw is hij heel lang ziek geweest. Van onze groep van 11 Engelandvaarders uit die tijd zijn er nu nog 5 over, c'est la vie.

Ook namens mijn echtgenote wens ik zijn kinderen sterkte toe met het dragen van dit verlies. In bange dagen maakt men hechte vrienden, die we niet vergeten.

S.G. Timmers Verhoeven

Rudy Regout

Op 11 maart j.l. overleed op 82 jarige leeftijd mede-Engelandvaarder van weleer Rudy Regout. Dit 'weleer' heeft te maken met het feit dat ik in maart 1944, dus precies 58 jaar geleden, in Toulouse werd toegevoegd aan tien Engelandvaarders die uit Nederland waren aangekomen. Onder hen een tweetal die eerder met veel tegenslag te kampen hadden gehad, en anderen die in verschillende groepjes en langs diverse routes, al of niet met oponthoud, Toulouse wisten te bereiken.

Zelf was ik net terug na een overval door een Duitse patrouille op ons convooi, niet ver van de Spaanse grens. De overval was onverhoeds en juist op het moment toen we na een zware sneeuwstorm in een cabane een rustpauze hadden. Ik had het met die tien medereizigers niet beter kunnen treffen, want het was een vrolijk gezelschap vol humor en een flinke dosis optimisme. Voor sommigen van ons een oppepper. Bovendien paste die groep van elf heel goed bij elkaar.

Een van deze immer opgewekte figuren was bij uitstek Rudy Regout, een bekende naam uit Maastricht, met vertakkingen in buurland België. De twee neven Pim de Neree tot Babberich en Rudy voerden daarbij zeer wel de boventoon. De stemming zat er goed in, een pluspunt bij een situatie waarbij we een maandlang in een leeg huis in Toulouse op ons vertrek moesten wachten. Die twee getuigden ook van daadkracht, bij ons laatste Pyreneeën traject over de bergen bij Bagnères de Luchon. Een Amerikaanse piloot had lamme knieën, een Belgische wat oudere vlieger en ontsnappingsspecialist was door de diverse kamponteringingen behoorlijk verzwakt. Pim en Rudy talmde niet en hesen met een paar anderen de twee vliegers stijl omhoog. Ik kreeg intussen wat overtollige stenguns om mijn nek, lekker topzwaar. Maar Rudy heeft ook als militair veel gepresteerd.

Na een opleiding in Australië, heeft hij als kapitein van het KNIL zijn onderdeel geleid bij de landingen op Timor, Celebes en Oost-Borneo. En zo herinner ik mij weer een van de groep van elf, die niet meer is.

Niet zolang geleden ontvielen ons uit die elf: Klaas Conijn, Bert van Holk, voordien ook Jan Weve, Dolf Mantel en Pim, die in december 1948 op Java sneuvelde.

Bij de bloemen heb ik op de deelnemingskaart de aanvulling laten plaatsen namens "de Engelandvaarders van maart 1944". Wij, nog resterend vijftal, zullen hen niet vergeten. Dat onze immer opgewekte en zeer gewaardeerde mede-Engelandvaarder in vrede moge rusten.

Sam Timmers Verhoeven

ZIJNE KONINKLIJKE HOOGHEID
PRINS WILLEM ALEXANDER
EN
HARE KONINKLIJKE HOOGHEID
PRINSES MÁXIMA

NOORDEINDE 66
2514 GL 'S-GRAVENHAGE

Het bestuur van de Stichting Genootschap Engelandvaarders, ter vergadering bijeen in de Prinses Julianakazerne te Den Haag, wenst in haar langdurige verbondenheid met het Koninklijk Huis uwe Koninklijke Hoogheden veel geluk en voorspoed toe.

Plvv. voorzitter
Mr. Ch. H. Bartelings

Herdenking Englandspielmonument aan de Hogeweg in Den Haag

Om 15.00 uur zal er evenals in vorige jaren een bijeenkomst met kranslegging plaatsvinden bij het monument ter nagedachtenis van de gevallen van het Englandspiel en van de omgekomen medewerkers van het Bureau Bijzondere Opdrachten en het Bureau Inlichtingen, waaronder een groot aantal Engelandvaarders. Het monument is in de naaste omgeving van het Holiday-Inn-Crown Plaza Hotel waar deelnemers elkaar kunnen ontmoeten na de herdenking in een zaal van dit hotel.

De Nationale herdenking

Op 4 mei vindt de Herdenking plaats in de Nieuwe Kerk bij de Dam in Amsterdam in aanwezigheid van H.M. Koningin Beatrix, Z.K.H. Prins Willem Alexander, de Minister President en andere Ministers en de Chefs van Staven van de Krijgsmacht. Om 20.00 uur volgt de kranslegging aan de voet van het Nationaal Monument op de Dam. Ons Genootschap zal worden vertegenwoordigd door onze voorzitter.

Het defilé op 5 mei in Wageningen

Het defilé ter gelegenheid van de jaarlijkse herdenking van de capitulatie en de bevrijding in Wageningen op 5 mei zal door Z.K.H. Prins Bernhard worden afgenomen, zoals hij definitief heeft toegezegd. Zoals in voorgaande jaren zullen de Verzetsorganisaties, aangesloten bij de Stichting Samenwerkend Verzet, waartoe ook de Engelandvaarders behoren er aan deelnemen. Engelandvaarders die aan het defilé willen deelnemen worden verzocht zich zo spoedig mogelijk per telefoon of fax op te geven aan Jan Bakker (070-3540245), die ook dit jaar als Detachementscommandant zal fungeren. Deelnemers worden verzocht op te geven of zij een partner/begeleidster (niet-defilant) willen meenemen, dit i.v.m. het aantal bonnen voor broodjes en consumpties en eventuele treinkaartjes. Zij ontvangen dan een routebeschrijving plus plattegrond van Wageningen, een parkeerkaart en een tijdschema en/of treinkaarten. Verder worden de defilanten vriendelijk verzocht zich te melden in het tentencomplex WUR en wel tussen 11.30 en 13.15 uur bij de detachementscommandant die te vinden is onder het bord **samenwerkend**

verzet, naast het vaandel van het Genootschap Engelandvaarders. Hij zal daar per persoon consumptiebonnen en indien mogelijk (aantal is beperkt) toegangskaarten tot de Bergkerk uitgeven. Koffie en broodjes worden geserveerd in het tentencomplex. Als tenue, wordt men verzocht een lichtblauw overhemd, een donkerblauwe of zwarte blazer met **groot model onderscheidingen** te dragen en een grijze pantalon, E.V.-das en zwarte lage schoenen. (Het z.g. Veteranen uniform). Detachementen worden geformeerd in rotten van vier en qua lengte van de defilanten van voor naar achter. Tijdens de defileer-route wordt **in de houding** gemarkeerd. De drumfanfare van **Knaters** loopt aan het hoofd van de Defileercolonne. Het af te leggen parcours bedraagt ongeveer 2 kilometer. Dit vraagt niet alleen **goed schoeisel** maar ook **een goede lichamelijke conditie**.

Verdere richtlijnen tijdens het defilé

Bij het bereiken van het eerste richtbord voor het defileerpunt commanderen de detachementscommandanten opeenvolgend **hoofd rechts** en zij alleen brengen de **eregroet**. Bij het richtbord na het defileerpunt wordt **hoofd front** gecommandeerd. De paradecommandant heeft **uitdrukkelijk** verzocht aan alle defilanten zich tijdens het defilé te onthouden van uitingen van persoonlijke genegenheid jegens de Prins.

Aanvang van het defilé

Het defilé vangt aan om 16.25 uur en eindigt om 17.15 uur. Van 17.15 tot 18.00 uur zijn er consumptiemogelijkheden voor de defilanten en hun partners/begeleidsters in het tentencomplex. Hopende op een grote opkomst, evens de voorgaande 14 jaren van die Engelandvaarders die het een eer vinden om op de 5de mei in Wageningen nog te kunnen defileren voor onze Prins.

Voor het defilé Soestdijk op 27 juni 2001 ter gelegenheid van de 90ste verjaardag van de Prins hadden zich 20 Engelandvaarders opgegeven.

Jan Bakker

In een folder van de Oorlogsgravenstichting wordt over de Engelandvaarders het volgende vermeld: "Vele Nederlanders sloten zich tijdens de oorlogsjaren aan bij de geallieerde strijdkrachten in Engeland. Zij worden Engelandvaarders genoemd, omdat zij daarvoor eerst de oversteek naar Engeland moesten maken. Vanuit dat land zetten zij zich in voor de vrijheid van Nederland. In de kapel op het ereveld herinnert een houten wandbord aan degenen die hierbij zijn omgekomen. Onder hen ook velen die de overtocht nooit hebben gehaald. Zij stierven onderweg, of werden gearresteerd voordat zij hun reis konden beginnen. Ook zij worden op dit wandbord herdacht."

Dit uit "Oranjevaren" in Londen afkomstige gedenkbeeld bestond uit drie panelen. Na de oorlog werd dit drieluik overgebracht naar de kapel op het Ereveld Loenen. In de loop van de jaren werden steeds meer namen bekend van personen die onderweg naar Engeland waren omgekomen. Om al die namen te kunnen vermelden werd het drieluik met nog 2 panelen uitgebreid. Op het vijfhoek staan nu in totaal 317 namen vermeld. In maart van dit jaar hebben wij met toestemming van de Oorlogsgravenstichting, de naam van George John Lionel Maduro RMWO op het gedenkbeeld laten bijschilderen. Via het productiebedrijf dat een documentaire voorbereid, waarin zowel de levensgeschiedenis van George Maduro als de wordingsgeschiedenis van Madurodam in beeld worden gebracht, kwamen wij in het bezit van een haast onleesbare brief uit 1946 waaruit duidelijk blijkt dat George Maduro onderweg naar Engeland op de grens van België en Frankrijk werd gearresteerd. George Maduro overleed in het concentratiekamp Dachau op 9 februari 1945. Op 4 mei zal, traditiegetrouw, om ongeveer 11.00 uur door Engelandvaarders bloemen worden geplaatst bij het vijfhoek. Om 11.30 uur wordt in de kapel een oecumenische dienst gehouden, waarna om 14.00 uur op het met bomen omringde grasveld voor de kapel en bij het monument, de officiële dodenherdenking zal plaatsvinden. Ook hier zullen Engelandvaarders aanwezig zijn om namens ons Genootschap hun eer te betuigen en een krans te leggen.

Bram Grisnigt

Er zijn door de jaren heen talrijke boeken verschenen over de rol van Koningin Wilhelmina in Londen tijdens de Tweede Wereldoorlog. Ook zijn haar aanvankelijk zo defaitistische ministers en de politieke capriolen van de politici in Londen dikwijls het onderwerp geweest van dikke boeken. En natuurlijk is er veel geschreven over de dappere, avontuurlijke en vaak heel gevaarlijke overtochten van de Engelandvaarders.

Waarom echter vrijwel niemand ooit aandacht heeft besteed is hoe deze Engelandvaarders het in Engeland hebben gerooid. Velen van hen sloten zich direct aan bij de Prinses Irene Brigade en ook daarover is veel bekend, maar anderen bleven in Londen wonen en moesten maar zien hoe ze aan de kost kwamen en hoe zij met hun eenzaamheid en heimwee moesten omgaan.

Natuurlijk waren er allerlei Nederlandse instellingen en clubs, zoals Oranjestad en de zeemannshuizen, waar men elkaar ontmoette. Ook was er genoeg vertier in het Londen van de Engelsen, maar het valt niet te ontkennen dat het moeilijk is geweest zich thuis te voelen voor wat voor vele Nederlanders een heel vreemd land was.

De meeste van hen die in Londen of daarbuiten woonden en werkten waren niet voorbestemd voor een heldenrol en voorbereid voor de onzekerheid, angsten en zorgen die het ballingschap met zich meebracht.

Ik ben nu bezig voor de Bezige Bij een boek te schrijven over het dagelijkse leven van de Nederlanders in Londen. Ik heb al heel veel documentatie gevonden en ook enkele mensen die bereid zijn hun herinneringen met mij op te halen, maar ik ben er zeker van dat er onder de lezers van "De Schakel" zich velen bevinden, die hun belevenissen op papier willen zien. Ook houd ik mij aanbevolen voor dagboeken of andere memento's.

Het gaat hierbij niet alleen om ambtenaren, militairen of zeelieden, maar ook om verpleegsters, secretaresses, gastvrouwen in de Nederlandse clubs, ambachtslieden. Misschien loopt er in Nederland

nog een oude voormalige marechaussee rond, die in het Nederlandse regeringscentrum, Stratton House, heeft gewerkt, of een Nederlander die als scholier de schriftelijke cursus in zijn eigen taal heeft gevolgd, welke was samengesteld door Rien Marsman, de weduwe van onze grote dichter. Zijn er nog Nederlanders die meegevlogen hebben met de beroemde voedseldroppings aan het einde van de oorlog? Die wat meer kunnen vertellen over de relaties met de Engelsen, over hun ervaringen met Oreste Pinto, de fameuze spionnenjager of over hun verschrikkelijke tijd op het Isle of Man?

Ik geef hier slechts een paar voorbeelden, maar het gaat mij er hoofdzakelijk om vast te leggen, wat binnenkort vergeten zal zijn. De meesten van hen die tijdens de oorlog in Engeland hebben gezeten zijn op vergevorderde leeftijd en hebben mogelijk niet veel meer op met het oorlogsverleden. Het gaat hier evenwel om een deel van onze geschiedenis, waarop Nederland trots kan zijn en die verdiend vastgelegd te worden.

Hen die bereid zijn mee te werken aan dit historisch werk vraag ik dringend om contact met mij op te nemen via: email: havdzee@planet.nl.

Of per brief via de heer Henk Brinkman, Jacob Mulderweg 26, 2597 BS Den Haag of per email: hjmbrinkman@hotmail.com

HET ONTSTAAN VAN DE ENGELANDVAARDERS-DAS

Zoals op reünies en andere bijeenkomsten bij gesprekken en vriendelijke opmerkingen aan mijn adres herhaaldelijk bleek, schenen de meeste onzer op de hoogte te zijn van het opmerkelijke feit, dat op die gelegenheden algemeen gedragen halstooi mijn 'levenswerk' is geweest.

Op één van de gezellige maandelijkse reünies in de Fredrik kazerne in

Den Haag, waarbij het gesprek opnieuw op de Engelandvaarders-das kwam en ik hierover het één en ander vertelde, vond mijn grote vriend Ton Carlier, dat een artikeltje in de Schakel over de aanzet en het ontstaan hiervan - niet bij iedereen bekend - best wel eens lezenswaardig kon zijn. Gezien mijn aangeboren natuurlijke schrijfdrift heb ik enkele kostbare maanden laten verstrijken alvorens ik mij voor dit "ingewikkelde karwei" achter mijn bureau nestelde. Zie hier het resultaat:

"Onze Beschermheer en sympathieke, geliefde Prins opperde eens het idee - tijdens één van de ontmoetingen bij reünies, waarbij ons gesprek toevallig kwam op de dassen- en shawlindustrie van ondergetekende, directeur/eigenaar van dassen fabriek Boule D'or - een das door mij te laten ontwerpen en vervaardigen voor de Engelandvaarders. De Prins - zelf zoals bekend altijd onberispelijk gekleed - onderstreepte zijn suggestie enthousiast.

Dit gebeurde in het jaar 1965, om precies te zijn schreef Z.K.H. de Prins mij persoonlijk een brief van Paleis Soestdijk, gedateerd 9 september 1965 waarin o.a. stond: "Zeer geachte heer Wachtel, wanneer de plannen voor een speciale das voor de Engelandvaarders vastere vorm hebben aangenomen, zal ik het op prijs stellen hierover een en ander te mogen vernemen. Met hartelijke groeten, w.g. Uw Bernhard, Prins der Nederlanden."

Het zal een ieder duidelijk zijn, dat ik niet zonder meer vanuit mijn eigen ideeën te werk zou kunnen gaan; na ruggespraak met ons bestuur wendde deze zich terzake voor de broodnodige richtlijnen tot het Ministerie van Defentie. Dit was een gelukkige gedachte, zoals later zou blijken. Immers, deze uitdaging was allerminst een dagelijks voorkomende voor het Ministerie en derhalve dienden de te verschaffen richtlijnen, mede vanwege de "grote importantie" van de opgave, uiterst grondig en zorgvuldig te worden overwogen!

Daarop werden de bekende wieken van de ambtelijke molen aan het draaien gezet, hetgeen, kennelijk uit overlevering, zonder merkbare overhaasting geschiedde en tenslotte in 1970 resulteerde in een verblij-

dend bericht van het Ministerie van Defentie aan ons Bestuur, waarin uit de doeken werd gedaan en de instructie gegeven hoe de das eruit moest gaan zien. Ik kon toen opgelucht aan Z.K.H. de Prins der Nederlanden melden, dat "reeds" thans een begin kon worden gemaakt met het ontwerp voor de vervaardiging van de Engelandvaarders-das. Aldus geschiedde, zo'n 5 jaren na zijn oorspronkelijke voorstel! De (vetafgedrukte) richtlijnen luidden en werden door mij als volgt in beeld gebracht:

Achtergrond donkerblauw:

Gedachte aan de voor Nederland zo sombere oorlogsjaren, waarin het begrip "Engelandvaarder" werd geboren.

Schakel:

Op deze donkerblauwe achtergrond zou dan een gouden schakel worden aangebracht ter nagedachtenis aan Koningin Wilhelmina en de door haar in Londen uitgesproken memorabele woorden, terug te vinden op de in Paleis Het Loo aan ons uitgereikte bronzen gedenkpenning, met een afbeelding van Oranjehaven, te weten: "Gij zijt de Schakel tussen hen die thuis bleven en mij, juni 1942 - november 1944." Aan de andere zijde van deze gedenkpenning staat te lezen, zoals voor velen van ons zeker bekend: "aan de moeder van 'Oranje-Haven' opgedragen door de oud-Engelandvaarders ter gelegenheid van haar gouden regeringsjubileum 1898 - 1948."

Strepen oranje:

Tussen deze schakels komt Oranje naar boven, als blijk van onze hechte band met het Huis van Oranje en daaronder **groen** als de kleur van de hoop die bij ons allen leefde en op de uiteindelijke bevrijding van ons dierbare vaderland vanonder het juk van de gehate en barbaarse bezetter.

Welnu, na deze alleszins voor de Engelandvaarders aanvaardbare richtlijnen van het Ministerie van Defentie toog ik aan het werk; een uitbundige das zou het niet kunnen worden, maar toch wel een das, waarmee de Engelandvaarders - behalve door zijn "reeds fiere hou-

ding" - eveneens door zijn gedistingeerde halstooi zou mogen opvallen! Misschien is het wel aardig te memoreren, dat voor de dames-Engelandvaarders een shalw werd vervaardigd uit dezelfde stof met een gelijksoortig motief. Zowel de das als de dames-shawl werd toepasselijk met zijde in de kleur oranje tegengevoerd.

De uiteindelijk gerealiseerde das viel gelukkig - na lang gewacht en stil gezweven - algemeen in de smaak, is nu welbekend en wordt veelvuldig met gepaste trots op onze samenkomsten gedragen.

Theo Wachtel

Jacob de Mos verzocht de herpublicatie van dit door Engelandvaarder Theo Wachtel geschreven artikel over de betekenis van de door hem ontworpen Engelandvaardersstropdas. Dit verzoek van Jacob houdt verband met het feit dat er schijnbaar een aantal Engelandvaarders zijn die de betekenis niet kennen. Engelandvaarder Theo Wachtel overleed op 15 november 2000. De Engelandvaarders-das en Engelandvaarders-vaandel zijn een erbetoon aan zijn ontwerp.

HJMB

DAG VAN HET VERZET 2002

ZATERDAG 31 AUGUSTUS 2002

OOK DIT JAAR WEER IN HET RESTAURANT
VAN DE GENERAAL SPOORKAZERNE TE ERMELO
LEUVENUMSEWEG 88

Omdat de Dag van het Verzet dit jaar op 31 augustus valt
hopen wij op koninklijke belangstelling

PROGRAMMA

- Opening:** door de voorzitter van de Stichting Samenwerkend Verzet 1940-1945 de heer R. W. Hemmes.
- Optreden:**
- * 's ochtends door het Spakenburgs Visserskoor in klederdracht o.l.v. Cor Severijnse.
 - * 's middags door Conny Vink. Zij zingt, presenteert en amuseert met haar bruisende repertoire. Bekend van radio en televisie.
 - * Cees Hettinga, piano.
- Inclusief:** Koffie met oranjegebak
Apéritief / oranjebitter
Rijstmaaltijd met 1 consumptie
Speciaal vervaardigd herinneringsgeschenk
- Veel informatiestands**
Veel gelegenheid voor begroeting en ontmoeting
- Aanvang:** 11.00 uur precies
- Aanmelding:** Zo spoedig mogelijk door overmaking van € 11,50 p.p. op postgiro 5166870 of bank 914130307 t.n.v. "Comité Dag van het Verzet" te Doorn. Toegangskaarten met routebeschrijving worden half augustus toegezonden.
- Attentie:** Ook dit jaar zullen de parkeerterreinen van een letter worden voorzien, zodat u gemakkelijk kunt onthouden waar u uw auto hebt geparkeerd. Tevens zal gezorgd worden voor meer parkeerplaatsen voor minder-validen.
Vanaf 10.00 uur zal tussen station ERMELO en de kazerne een bus pendelen.

Van dit comité kwam het verzoek onderstaand persbericht op te nemen.

Nationale Website Oorlogsmonumenten

De Nationale Website Oorlogsmonumenten, www.oorlogsmonumenten.nl, geeft een actueel overzicht van ruim 1300 oorlogsmonumenten in het Nederlands Koninkrijk. Op den duur wordt dit uitgebreid tot ruim 2000 oorlogsmonumenten. Het gaat hier om monumenten die zijn opgericht naar aanleiding van de Tweede Wereldoorlog en/of oorlogshandelingen en vredesmissies na 1945 waar het Koninkrijk bij betrokken was en is. Naast een beschrijving van het monument en de oorlogsgeschiedenis, wordt, indien beschikbaar, informatie gegeven over de herdenkingen die daarbij plaats vinden.

Aanleiding

In alle gemeenten in het land staan monumenten die ons herinneren aan met name de Tweede Wereldoorlog. Naargelang de Tweede Wereldoorlog verder achter ons komt te liggen en er steeds minder overlevenden kunnen getuigen, wordt de rol van de oorlogsmonumenten steeds belangrijker. Het zijn de tastbare herinneringen die de verhalen, de geschiedenis van oorlog, vervolging en verzet, vrede en vrijheid doorgeven. Zij doen ons beseffen dat vrede en vrijheid niet vanzelfsprekend zijn en dat het herwinnen en behouden van vrede en vrijheid mensenlevens kost. Veel gemeenten hechten waarde aan het respectvol omgaan met gevoelens van nabestaanden en getroosten zich veel moeite om jaarlijks een waardige herdenkingsplechtigheid te organiseren. Voor deze plechtigheden is een groeiende belangstelling te constateren. Terwijl het belang van oorlogsmonumenten en de belangstelling voor herdenkingen toeneemt, ontbrak het tot nu toe echter aan een actueel overzicht van deze monumenten en herdenkingen in het Nederlands Koninkrijk.

Doel

Het uiteindelijke doel van de website is:

- een digitale database van alle oorlogsmonumenten en herdenkingen;
- de verschillende groepen belangstellenden op een eigentijdse manier informeren over de oorlogsmonumenten en herdenkingen;

-
- bevorderen van deelname van de Nederlandse bevolking aan herdenkingen.

Onderwijs

In het onderwijs komen jongeren steeds vaker in aanraking met omgevingsgeschiedenis, eigen onderzoek en nieuwe media. Kinderen van de basisschool worden uitgenodigd de website te bezoeken door middel van het educatieproject dat@kid. Met behulp van dit educatieve deel in de vorm van een speurtocht leren zij spelenderwijs gebruik te maken van de database en raken zij bekend met de oorlogsgeschiedenis in Nederland en de diversiteit aan monumenten en slachtoffergroepen. Als beloning voor het uitvoeren en oplossen van de speurtocht ontvangen de leerlingen een verhaal geschreven door Jan Terlouw. Uitgangspunt van dit educatieve deel is dat kinderen zelf op zoek gaan naar monumenten en herdenkingen in hun omgeving en ontdekken welke verhalen er door de monumenten verteld worden.

Oproep

In de hoop de komende jaren het overzicht completer te maken, wordt iedereen opgeroepen om ontbrekende monumenten en gegevens aan te vullen. De website zal de komende jaren worden uitgebreid met onderdelen voor specifieke doelgroepen.

Het project wordt financieel mogelijk gemaakt door subsidie van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport; directie Vervolgden, Verzetsdeelnemers en Burger-oorlogsgetroffenen en door de Mondriaan Stichting. Het Nationaal Comité 4 en 5 mei heeft voor de totstandkoming van de website met diverse partijen samengewerkt waaronder de provincie's en gemeenten. Daarnaast werkt zij samen aan het project 'Adopteer een Monument' van Stichting Februari '41 en het Nederlands Instituut Oorlogsdocumentatie (NIOD).

ADRESSENBESTAND

ADRESSENBESTAND
Stichting Genootschap Engelandvaarders

Aanvullingen en wijzigingen no. 10 op de adressenlijst van 1 april 1999.

Overleden:

Boerma-Hoogeboom, Mevr. G.E.
Boschman, J.H.
Braudjes, J.
Buiskool, A.J.
Buisman, K.
Conijn, N.H.
Letteboer, H.
Regout, R.L.M.
Rosen Jacobson, R.R.M.
Thomann, Mevr. A.E.M.

Den Haag
Australië
Florida (USA)
Zeist
Delft
Wassenaar
Gorinchem
Maastricht
Nijmegen
Leusden

Verhuisd:

Beukers, F.M.	Louise de Colignylaan 448	3062 HN Rotterdam
Brink, C.H. van	14 North Wind, 93 Ridge Street	North Sydney 2060, Australië
Magnus, O.	Donkerelaan 285/026	2061 JZ Bloemendaal
Schagen, P.J.	15 Berry Court, Station Road	Hook RG27 9JZ, Engeland

Adreswijzigingen en correcties gaarne aan:

Mevr. M. E. F. Borel Rinkes Cees Laseurlaan 279
2597 GG Den Haag
Tel./Fax (070) 324 04 47

Foto in Engeland genomen in januari 1945. Engelandvaarders en andere Nederlanders uit het bevrijde zuiden van Nederland nabij Wolverhampton in Groot-Brittannië even uitrustend na de mars. Zij zouden worden ingezet bij de bevrijding van Nederlands-Indië als z.g. Gezagsbataljons.